

Loving God and its effect on the Islamic lifestyle: a review article

Ghodratollah Momeni Vanani¹, Esmat Nasiri²

1. (Corresponding author)* Assistant professor, Department of Islamic teachings, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

2. M.Sc. Student of Islamic Ethics and Education, Fatemeh Al-Zahra Sisters of Khorasgan Higher Education Institute of Quranic Interpretation and Sciences, Isfahan, Iran.

Abstract

Aim and Background: Life style is very important and has different extensive individual, family and social dimensions. Several factors role play in shaping the lifestyle. This research aims to review related texts on the role and effect of loving God in lifestyle from the Islamic point of view.

Methods and Materials: This research is an analytical study that is based on library resources. On this review article, first by referring to the Arabic dictionaries the terms such as Hob (love), Moheb (lover), Sabk (lifestyle), Sirah (way of life) and Tarigheh (way) were defined. Then, referring to the Holy Quran and other valid sources of narration and interpretation, the related subjects in the Holy Quran and Hadith were found. And the possibility of adapting the found information with the topic of the research was done and analyzed.

Findings: Loving God changes a person's thoughts, ideas, and attitudes and it transforms man deeply inside. The first achievement of this inner transformation is the clear change in his manners. From then on, the only criterion for such a person in treating others is God's pleasure. And because God is all-pervading and all-perfect and he likes nothing but good for his servant, as a result, his lover does nothing but do what pleases God. Changing the behavior resulting from friendship, extends to different dimensions of belief, individual, family and social life.

Conclusions: It seems the missing link in human communication with oneself, family, and society which has been neglected is the effects of loving God in human lifestyle. Loving God is a reliable support and has the ability to create the best and healthiest lifestyle for human beings.

Keywords: Loving God, life style, Ahl al-Bayt lifestyle, family, society.

Citation: Momeni Vanani Gh, Nasiri E. **Loving God and its effect on the Islamic lifestyle: a review article.** J Res Behav Sci 2020; 18(1): 160-168.

* Ghodratollah Momeni Vanani,
Email: gh_momeni@mail.mui.ac.ir

خدادوستی و تأثیر آن بر سبک زندگی اسلامی: یک مقاله مروری

قدرت الله مومنی وانانی^۱، عصمت نصیری^۲

۱- (نویسنده مسئول) * استادیار، گروه معارف اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد اخلاق و تربیت اسلامی، مؤسسه آموزش عالی تفسیر و علوم قرآن فاطمه الزهراء خواهران خوراسگان، اصفهان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: سبک زندگی بسیار مهم و دارای ابعاد گسترده‌ی فردی، خانوادگی و اجتماعی است. عوامل متعددی در شکل‌دهی به سبک زندگی نقش دارد. پژوهش حاضر باهدف مرور بر متون مرتبط با نقش و اثر خدادوستی در سبک زندگی از دیدگاه اسلامی انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این تحقیق مطالعه‌ای تحلیلی است که با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. در این مطالعه مروری، نخست با مراجعه به فرهنگ لغات واژه‌های حب، محبت، سبک، سیره و طریقه تعریف گردید؛ سپس با مراجعه به قرآن کریم و دیگر منابع معتبر روایی و تفسیری، مفاهیم مرتبط با موضوع، در آیات و روایات بررسی و استخراج گردید و از نظر امکان انطباق با موضوع تحقیق، مورد تأمل، استناد، توصیف و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: خدادوستی، فکر و اندیشه و نگرش انسان را تغییر می‌دهد و انسان را از درون متحول می‌کند. اولین دستاورد این تحول درونی تأثیر در رفتار دوستدار خدا است. از آن پس ملاک رفتار چنین فردی با دیگران فقط رضا و خشنودی خدا است. چون خدا جامع همه‌ی کمالات و خوبی‌ها است و چیزی جز خوبی برای بنده‌اش نمی‌پسندد، به تبع آن دوستدار او نیز جز رفتاری که موردپسند خدا است، انجام نمی‌دهد. تغییر رفتار حاصل از خدادوستی به ابعاد مختلف اعتقادی، فردی، خانوادگی و اجتماعی زندگی انسان تسری می‌یابد.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد، حلقه‌ی مفقوده‌ای که در ارتباطات انسان‌ها با خود، خانواده و جامعه، مورد بی‌توجهی قرار گرفته است، آثار خدادوستی در سبک زندگی انسان‌ها است. خدادوستی تکیه‌گاهی وثیق و دارای قابلیت تکوینی برای ایجاد برترین و سالم‌ترین سبک زندگی برای انسان است.

واژه‌های کلیدی: خدادوستی، سبک زندگی، سبک زندگی اهل بیت علیهم‌السلام، خانواده، جامعه.

ارجاع: مومنی وانانی قدرت الله، نصیری عصمت. **خدا دوستی و تأثیر آن بر سبک زندگی اسلامی: یک مقاله مروری.** مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۹؛ ۱۸(۱): ۱۶۸-۱۶۰.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

*- قدرت الله مومنی وانانی

رایان‌نامه: gh_momeni@mail.mui.ac.ir

مقدمه

سبک زندگی مسئله گسترده‌ای است که همه ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان را فرا می‌گیرد: سبک زندگی شامل نظام ارتباطی، نظام معیشتی، تفریح و شیوه گذران اوقات فراغت، الگوی خرید و مصرف، توجه به مُد، ... علاقه‌مندی در فرهنگ مانند دین، خانواده، میهن، هنر، ورزش و امثال آن می‌شود (۱).

بررسی پیشینه تحقیق، نشان می‌دهد که بحث خدادوستی با عنوان محبت خدا، در منابع اخلاق اسلامی همواره مورد توجه بوده است. دانشمندان بزرگی مانند ابوعلی احمد بن محمد بن یعقوب رازی، ملقب به «ابن مسکویه» در مقاله پنجم کتاب: «تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق» (۲)، ابو جعفر محمد بن حسن طوسی، مشهور به خواجه نصیرالدین طوسی، در مقاله سوم، فصل دوم کتاب: «اخلاق ناصری» (۳)، ملا مهدی نراقی در جلد دوم کتاب: «جامع السعادات» (۴) و ملا احمد نراقی در کتاب: «معراج السعاده» (۵)، مباحث مربوط به محبت خدا را مطرح کرده‌اند. در دهه‌های اخیر سبک زندگی اسلامی نیز مورد توجه پژوهشگران مسلمان قرار گرفته است. کتاب‌های «همیشه بهار اخلاق و سبک زندگی اسلامی» تألیف احمد حسین شریفی (۱)، «سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن» تألیف محمد کاویانی (۶) به بیان سبک زندگی اسلامی پرداخته‌اند. مقالات متعددی درباره سبک زندگی با رویکرد اسلامی نوشته شده است. در مقاله محمدعلی رضایی با عنوان: «اصول سبک زندگی اسلامی»، ضمن تقسیم‌بندی اصول مربوط به سبک زندگی، اصول ثابت و متغیری درباره سبک زندگی ارائه شده است. (۷). در مقاله زهره سادات نبوی با عنوان: «جایگاه سعادت در سبک زندگی قرآنی» رابطه مفهوم سعادت با حیات طیبه در قرآن بررسی شده است و از آن رو که سعادت دارای مفهوم فلسفی و قرآنی است، مفهوم قرآنی سعادت که در بردارنده محسنات سعادت به معنای فلسفی است، معادل حیات طیبه و به معنای سبک زندگی قرآنی دانسته شده است (۸). مقاله محمد کاویانی با عنوان: «سبک زندگی خانوادگی از دیدگاه قرآن و مدرنیته»، فصل ممیز سبک زندگی قرآنی و مدرنیته را خدامحوری و ارزش‌های مترتب بر آن و انسان‌محوری و پیامدهای آن دانسته و بر تفاوت اساسی بین این دو دیدگاه تأکید دارد (۹). مقاله فاضل نیا و همکاران با عنوان: «جایگاه و آثار باور به خدا در سبک زندگی خانوادگی از منظر قرآن و روایات»، بیشترین مشابهت را با این تحقیق دارد. در این مقاله تقویت ایمان،

سلامت جسم و روان، آرامش روحی، وحدت و همبستگی، خوش‌بینی و تقویت روحیه رضا و تسلیم، از آثار مثبت خداپاوری معرفی شده است (۱۰). مقالات مشابه دیگری نیز درباره سبک زندگی دینی، اسلامی یا قرآنی ملاحظه و مطالعه شد. با این وصف، طبق بررسی‌های به عمل آمده تاکنون درباره‌ی تأثیر خدادوستی بر سبک زندگی، کتاب، پایان‌نامه و مقاله‌ای با این عنوان یافت نشد. هدف این تحقیق بررسی ارتباط و تأثیر خدادوستی بر سبک زندگی اسلامی است.

مواد و روش‌ها

این تحقیق مطالعه‌ای تحلیلی است که با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. در این مطالعه مروری، نخست به فرهنگ لغات مراجعه و واژه‌های حب، محبت و سبک، تعریف گردید. سپس ارتباط دو متغیر خدادوستی و سبک زندگی با هدف روشن شدن تأثیر محبت خدا بر سبک زندگی با استفاده از منابع معتبر مورد بحث قرار گرفت. همچنین جهت تکمیل مطالعات واژه‌های حُبّ الله، محبه الله، وُدّالله، اسوه حسنه، سیره رسول‌الله، سبیل رشد، سبیل غیّ و طریق حق، با استفاده از نرم‌افزار جامع التفاسیر نور و جامع الاحادیث از مجموعه نرم‌افزارهای مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، در منابعی (۱۶-۱۳) که می‌توانست در بردارنده معنای خدادوستی و سبک زندگی باشد، مورد جست‌وجو قرار گرفت. آیات و روایات مربوطه از نظر امکان انطباق با موضوع تحقیق، استخراج، مورد مطالعه، تأمل و توصیف و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

الف. معنی لغوی و اصطلاحی حب: راغب اصفهانی در کتاب مفردات الفاظ القرآن معنای لفظی محبت را: «أَرَادَةَ مَا تَرَاهُ أَوْ تَظُنُّهُ خَيْرًا» تمایل و خواست آنچه آن را خیر می‌بینی و یا خیر می‌پنداری، دانسته است (۱۷). لغتنامه دهخدا واژه «حب» را به «مهر، دوستی، وُدّ، و داد، مودّت، محبت، دوست داشتن و دوستناک شدن و در مقابل بغض راه، دشمنی و دشمنانگی معنا کرده» است (۱۶). در ترجمه المُنْجِدُ اینطور می‌خوانیم: «حب»: عاشق شد، پسندید، میل پیدا کرد، خوشوقت شد (۱۸). ال‌رائد این‌گونه بیان داشته است: «أَحَبَّ - أَحْبَابًا: او را دوست داشت، عاشقش شد» (۱۹). در فرهنگ اصطلاحات روز هم آمده است: «الْحُبُّ، المَحَبَّة، الوُدّاد: حب، دوستی، مودت» (۲۰). علامه

ج. سبک زندگی اسلامی: به نظر نگارنده اگر قید

«اسلامی»، به سبک زندگی افزوده گردد منظور از آن، زندگی بر اساس چهار باور اصلی اسلام است:

۱. خداباوری: خداوند ناظر، شاهد و حاکم این عالم است. همه چیز را می‌داند و از رگ گردن به انسان نزدیک‌تر است. (ق/۱۶). هیچ چیز، چه آشکار و چه پنهان، حتی هم‌وزن ذره‌ای از نظرگاه او پنهان نمی‌ماند (آل عمران/۲۹؛ یونس/۶۱).

۲. عدالت محوری: نظام عالم عادلانه است و خدا عمل نیکوکاران را تباه نمی‌کند (توبه/۱۲۰).

۳. معاد باوری: «هر کس نامه اعمالی دارد که در آن همه کارهای نیک و بدش ثبت می‌شود و هیچ چیز هرچند خرد نادیده گرفته نمی‌شود. (کهف/۴۹)؛ سرانجام هر کس، متناسب با خوبی یا بدی‌هایی که کرده است، پاداش می‌گیرد یا کیفر می‌شود» (زلزال/۹-۷).

۴. راهنما باوری: عملکرد رسول خدا سرمشق نیکویی است برای آن‌ها که امید به رحمت خدا و روز رستاخیز دارند و خدا را بسیار یاد می‌کنند (احزاب / ۲۱). بر اساس این آیه مسلمانان از روش زندگی رسول خدا الگو می‌پذیرند.

مجموعه این چهار باور اساسی، پاسخی روشن و ساده به مؤمنان می‌دهد که چگونه و با چه روشی باید زندگی کنند. این باورها به میزانی در مؤمنان نفوذ پیدا می‌کند که زندگی آنان را تحت تأثیر و با دیگر سبک‌های زندگی متفاوت می‌سازد. لذا می‌توان گفت سبک زندگی اسلامی: «مجموعه‌ای از رفتارهای سازمان‌یافته و متأثر از باورها، ارزش‌ها و نگرش‌های پذیرفته شده است» (۲۸). به بیان دیگر: «سبک زندگی اسلامی، شیوه زندگی فردی و اجتماعی است که همه یا بیشتر متدینان به اسلام به آن عمل می‌کند و در رفتارشان آن را نشان می‌دهند» (۲۹). آثار خدادوستی در سبک زندگی: پرسش اصلی پژوهش این است که خدادوستی چه تأثیری بر سبک زندگی مسلمانان و مؤمنان دارد و با چه سازوکاری می‌تواند حتی ریز برنامه‌های شبانه‌روزی آنان را در جهت مثبت تغییر دهد؟ این مسئله‌ای است که نیاز به تبیین و تحلیل دارد. آموزه‌های اسلامی با تکیه بر آیات قرآن کریم و سیره و سخن پیامبر اسلام که به‌عنوان الگوی زندگی مسلمانان معرفی شده است بسیار گسترده است و در این مقاله نمی‌گنجد اما اکنون ابعاد و چگونگی اثرگذاری خدادوستی بر سبک زندگی اسلامی را با رعایت اختصار توضیح می‌دهیم:

۱- ایجاد آرامش: ذکر خدا، نشانه خدادوستی است و در قالب ادای نماز که ذکر زبانی و قلبی است مورد تأکید قرآن

طباطبایی: «كَانَ الْحُبُّ تَعَلُّقًا وَجُودِيًّا بَيْنَ الْمُحِبِّ وَالْمُحْبُوبِ»؛ یعنی حب عبارت است از ارتباطی وجودی بین محب و محبوب. ایشان حب را نوعی جذب شدن آگاهانه و ویژه، بین انسان و کمال او می‌داند (۲۱). قرآن کریم درباره‌ی مراتب محبت شدید مؤمنان نسبت به خدا می‌فرماید: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِندَادًا يُحِبُّونَهُ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَإِنَّ اللَّهَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ» (بقره، آیه ۱۶۵) بعضی از مردم کسانی هستند که معبودهایی غیر از خداوند برای خود برمی‌گزینند و آن‌ها را همچون خدا دوست دارند. اما آنان که ایمان دارند، محبتشان به خدا از محبت مشرکان به معبودهایشان شدیدتر است و آن‌ها که به خود ستم کردند هنگامی که عذاب خدا را مشاهده کنند، خواهند دانست که تمام نیروها فقط به دست خدا است و خداوند ستمکاران را سخت عقوبت می‌کند.

ب. معنای لغوی و اصطلاحی سبک: کلمه سبک در

کتاب‌های لغت به معنای: اسلوب، راه، روش، روال، شیوه، طرز، طریق، طریقه و منوال است. لغت‌نامه دهخدا معنای لغوی سبک را در اصطلاح ادبیات، «روش خاص ادراک و بیان افکار می‌داند» (۲۲). فرهنگ معین سبک را به «طرز و روش» معنا کرده است. (۲۳). فرهنگ فارسی عمید هم همین‌گونه بیان کرده است (۲۴). واژه دیگری که در ادبیات دینی کاربرد فراوانی دارد واژه سیره است. اهل لغت سیره را به معنای سنت، روش، مذهب، هیئت، حالت، طریقه و راه و رسم دانسته‌اند. می‌توان سیره را «نوع رفتار و سبک رفتار و طریقه خاص زندگی»، معنا کرد (۲۵). در کتب عربی معنای سبک را این‌چنین آورده‌اند: الأهلُوب - ج أهالیب [هلب]: فن، هنر، روش، اسلوب. التَّصْنِيع - [صنع]: تطبیق روش و اسلوب فنی صنایع. وقتی گفته شود: «سِبَاقُ الْكَلَامِ» یعنی روش یا اسلوب سخن یا نوشته مانند: «وَقَعَتْ هَذِهِ الْعِبَارَةُ فِي سِبَاقِ الْكَلَامِ» کلمه‌های دیگری که به معنای سبک استعمال شده است، کلمه: الطَّرَاز - ج طُرُز: روش، اسلوب، شکل؛ الطَّرُز - روش، اسلوب، شکل و هیئت؛ «مَا أَحْسَنَ طَرُزُهُ»؛ چه شکل خوبی دارد؛ و کلمه: الطَّرِيقَةُ، است. الطَّرِيقَةُ - ج طَرَائِق: روش، اسلوب، چگونگی، کیفیت (۲۶)؛ «طَرِيقَةُ الْاِسْتِعمال»: کلمه «سبک» هرگاه با کلمه «زندگی» ترکیب شود به این معنا است: «سبک زندگی، شیوه زندگی یک فرد، خانواده و جامعه است که اهداف خاص خود را در آن دنبال می‌کند» (۲۷).

نمی‌کنند، از وسوسه‌های نفس و شیطان رها شده‌اند، در زندگی از نور، کمال، قدرت، عزت و لذت و شادمانی برخوردارند» (۳۳). قرآن کریم می‌فرماید: «الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة الا تخافوا ولا تحزنوا و ابشروا بالجنه التي توعدون»، (سوره فصلت، آیه ۳۰) کسانی که گفتند پروردگار ما خدا است سپس استقامت کردند، فرشتگان بر آنان نازل شده و می‌گویند ترسید و غمگین نباشید، ما بهشت وعده داده‌شده را به شما بشارت می‌دهیم.

۳- احساس رضایت از زندگی: خدادوستی موجب عزت نفس، رهایی از تمایلات، دوری از گناه و محبوبیت نزد خدا است. حضرت صادق علیه السلام می‌فرماید: «شخص راضی همیشه از خواسته‌ها، تمایلات و خواهش‌های خویش منصرف شده و میل خود را در مقابل خواسته‌های طرف فانی می‌کند. شخصی که راضی باشد در واقع مورد رضای طرف نیز واقع شده است.» (۳۴) علامه محمدتقی مصباح یزدی می‌گوید: «یکی از آثار برجسته محبت خالصانه به خداوند، راضی بودن به قضا و قدر اوست. وقتی محبت انسان به خداوند در مراحل اولیه متوقف نماند و کامل شد و همه دل را فراگرفت، به‌گونه‌ای که انسان تعلق خاطری به غیر خداوند نداشت و دلش یکپارچه مجالای محبت و توجه به خداوند شد، هر آنچه او مقدر می‌سازد و انجام می‌دهد، می‌پسندد و بدان رضایت دارد» (۳۵). در نقطه مقابل کسی که به خدا محبت ندارد، از وضعیت زندگی‌اش راضی نیست و در برابر خدا زبان به ناسپاسی می‌گشاید. قرآن کریم فرموده است: «وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ» (سوره فجر، آیه ۱۶) و چون او را برای آزمودن، تنگ روزی و فقیر کرد گوید خدا مرا خوار گردانید.

۴- سلامت در روابط درون خانوادگی: قرآن کریم درباره رفتار فرزندان با پدر و مادر می‌فرماید: «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا» (سوره اسراء، آیه ۲۳) پروردگارت فرمان قاطع داده که فقط او را به پرستید و به پدر و مادر نیکی کنید. «وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ...» (سوره اسراء، آیه ۲۴): و برای هر دو از روی مهر و محبت، بال فروتنی فرود آور...: «وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ... أَنْ أَشْكُرَ لِي وَوَالِدَيْكَ...» (سوره لقمان، آیه ۱۴) به انسان در مورد پدر و مادرش سفارش کردیم... که شکرگزار من و پدر و مادرت باش. درباره رفتار با همسر می‌فرماید: «و عاشروهن بالمعروف»، (سوره نساء آیه ۱۹) با همسران خود به نیکی رفتار کنید. درباره لزوم حمایت و مراقبت اعضای خانواده از همدیگر می‌فرماید: «قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ

کریم است. نماز به‌عنوان عبادتی ویژه به شکل قیام، قعود، رکوع، سجود، تشهد و سلام، ذکر پر رمز و راز، بزرگ‌ترین ذکر خدا، برنامه شبانه‌روزی مؤمنان و مایه آرامش آنان معرفی شده است: «إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَ تَذَكَّرُ اللَّهُ الْكَبِيرَ» همانا نماز انسان را از فحشا و زشتی‌ها بازمی‌دارد و بزرگ‌ترین ذکر خدا است (سوره عنکبوت، آیه ۴۵): «الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَأْمُونَ» (سوره معارج، آیه ۲۳)، مؤمنان همیشه نمازشان را بر پا می‌دارند؛ «الذین امنوا وتطمئن قلوبهم بذكر الله الا بذكر الله تطمئن القلوب»، (سوره رعد، آیه ۲۸) مؤمنان دل‌هایشان به یاد خدا آرام می‌گیرد، آگاه باشید که یاد خدا مایه‌ی آرامش دل‌ها است.

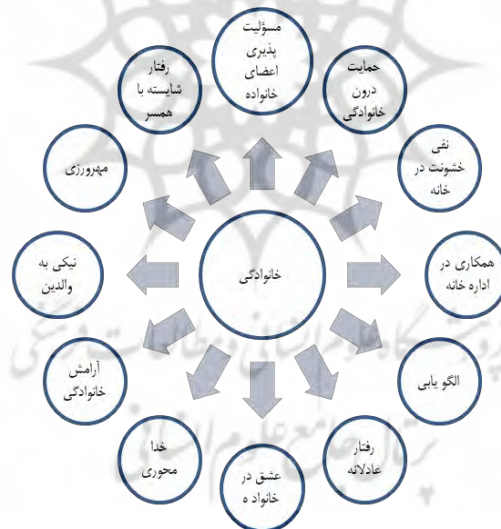
نماز نوعی یاری جستن از خداوند با آداب مخصوص است. در قرآن آمده است: از شکیبایی و نماز یاری جوئید (و استعینوا بالصبر و الصلوه) وقتی انسان به نماز می‌ایستد، سعی می‌کند در آن لحظه همه افکار و خاطره‌ها، از جمله فشارها و سختی‌ها را از ذهن خود دور کند و تنها متوجه خداوند شود. همین سعی در دوری از فشارها، در رسیدن فرد به آرامش مؤثر است. رابطه عاطفی‌ای که در این حالت بین انسان و خداوند برقرار می‌شود، روح و روان او را تقویت می‌کند و مایه احساس آرامش او می‌گردد (۳۰).

۲- زندگی سالم: زندگی سالم از نظر اسلامی، زندگی مبتنی بر ایمان، عمل صالح و خدادوستی است که در قرآن کریم با عنوان (حیات طیبه) معرفی شده است: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ»، (سوره نحل، آیه ۹۷) قطعاً به هر مرد و زن باایمانی که اعمال شایسته انجام دهند، زندگی پاک و پاکیزه‌ای می‌بخشیم و حتماً به آنان بهتر از آنچه انجام می‌دهند، پاداش خواهیم داد». مفسران قرآن کریم معنای وسیعی برای حیات طیبه ذکر کرده‌اند: «رزق و روزی حلال؛ زندگی شرافتمندانه همراه با قناعت، خشنودی و بهشت پطراروت و زیبا.» (۳۱)؛ حیات طیبه یعنی: «عبادت همراه با روزی حلال و توفیق بر اطاعت فرمان خدا» (۳۲). علامه طباطبایی: «حیات طیبه تولدی دوباره و یک زندگی جدید است. در این زندگی همه شاخص‌ها با زندگی قبلی متفاوت است: مؤمنان در این زندگی جدید با آگاهی و اقتدار زندگی می‌کنند، ضعف و خواری در زندگی‌شان راه ندارد، درک جدید و صحیحی برای تشخیص درست از نادرست دارند و به تشخیص درست خود پایبند هستند، به امور زوال‌پذیر دلبستگی ندارند، جز خدا و قرب او طلب

۵- افزایش حمایت‌های اجتماعی: از نگاه اسلامی دوستی با مردم و خدمت به آنان امری شایسته و مورد تأکید اولیای دین و موجب رضای پروردگار است. خدادوستی سبب دوستی و خیررسانی به مردم است. روحیه خیررسانی در بین مردم موجب الفت و مودت اجتماعی است: «اگر میان مردم محبت حاکم باشد، مشکلات رنگ می‌بازد و آمادگی ساختن مدینه فاضله که آرزوی هر انسان خیراندیش و آزادی‌خواه است، فراهم می‌آید» (۳۸). رسول خدا صلی‌الله علیه و آله می‌فرماید: «با دیگران حسادت نوزید، دشمنی نکنید، در زندگی مزاحم یکدیگر نشوید و پشت به یکدیگر و مفارقت ننمایید و بعضی از بعضی غیبت و بدگویی نکنند، بلکه در عوض برادر باشید و حقوق برادری را ادا نمایید.» (۳۹) عشق و محبت الهی پیونددهنده دل‌های مردم است. ارتباط محبت‌آمیز مردم با همدیگر، موجب هم‌رنگی، همراهی، همدلی و حمایت‌های مردمی با ایجاد شبکه‌های حمایتی مانند قرض‌الحسنه، وقف و انفاق مردمی است. پیامبر اسلام صلی‌الله علیه و آله می‌فرماید: «أَنَا بُعِثْتُ رَحْمَةً» (۴۰). من برای ایجاد رحمت و رأفت بین مردم مبعوث شده‌ام.

نارا»، (سوره تحریم، آیه ۶) از خود و اعضای خانواده حمایت و مراقبت کنید. درباره وجود عشق بین همسران می‌فرماید: «و جعل بینکم موده و رحمه» (سوره روم، آیه ۲۱) خدا در دل‌های شما همسران، عشق و رحمت قرار داده است. درباره آثار محبت به فرزندان فرموده‌اند: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ يَرْحَمُ الرَّجُلَ لِشِدَّةِ حُبِّهِ لِوَالِدِهِ»، خداوند پدر را به خاطر شدت محبت و دوستی نسبت به فرزندش، مورد رحمت خویش قرار می‌دهد (۳۶). در نقطه مقابل، حضرت امام رضا علیه‌السلام درباره اهمیت رابطه شایسته و با قدردانی فرزندان از پدر و مادر، فرمودند: «هر که پدر و مادرش را سپاس نکوید و شکر نگذارد، خدا راهم شکر نگفته است» (۳۷). وجود «عشق»، «احسان»، «قدرشناسی»، «تواضع و فروتنی»، «رفتار شایسته»، «احساس مسئولیت»، «حمایت» و «مراقبت»، «رفتار آرام و به‌دوراز خشونت»، سلامت روان اعضای خانواده را تأمین می‌کند. سرچشمه این آرامش و سلامتی روحی در خانواده، عشق الهی است که به زندگی مؤمنان سرایت می‌کند و بر رفتار آنان در سبک زندگی خانوادگی اثرگذار است.

شکل ۱. آثار خدادوستی در بُعد زندگی خانوادگی

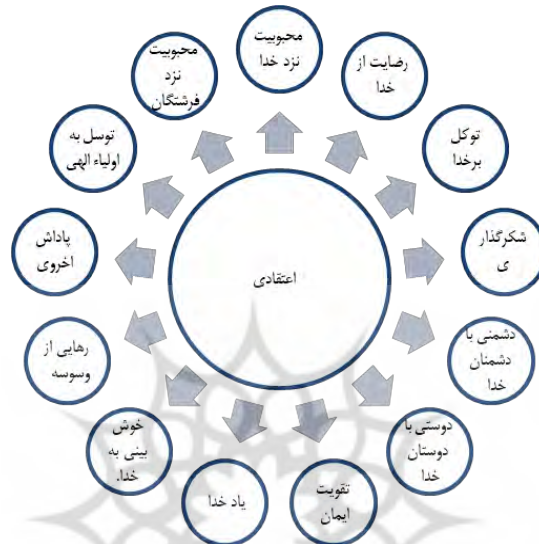
در تحقیقات قبلی کم‌تر مورد توجه محققان قرار گرفته است. بررسی مسئله نشان داد که بینش و نگرش متفاوت افراد سبک‌های زندگی متفاوتی را رقم زده است. در سبک زندگی اسلامی محبت انسان‌های مؤمن به خدا وابستگی شدیدی به خدا ایجاد می‌کند و در نتیجه افکار، اندیشه و رفتار مؤمنان را متحول و در سبک زندگی با دیگران کاملاً متفاوت می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

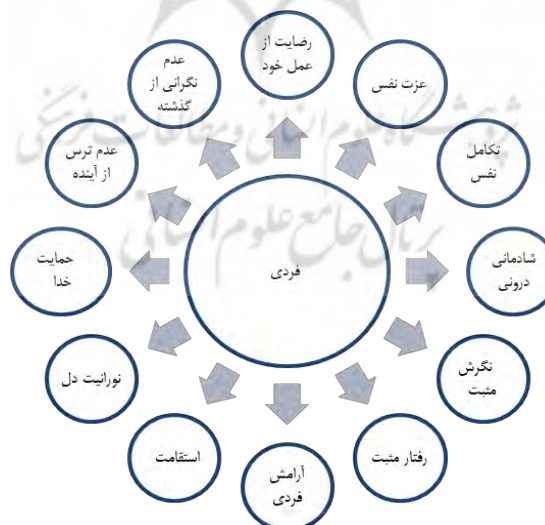
این پژوهش با هدف نشان دادن تأثیر خدادوستی در سبک زندگی اسلامی انجام شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که سبک زندگی یکی از مهم‌ترین مسائل عصر حاضر است و با خدادوستی ارتباط دارد. ربط و نسبت محبت خدا با سبک زندگی

بیانگر فلسفه زندگی مؤمنانه و پدیدآورنده یک نظام فکری - اعتقادی قوی در سبک زندگی دینی بوده و سلامت پایداری را ایجاد کند. آثار به‌دست‌آمده از تأثیر خدادوستی در ابعاد خانوادگی، اعتقادی، فردی، و اجتماعی را می‌توان با شکل‌های ضمیمه: (۴ - ۱)، ارائه نمود.

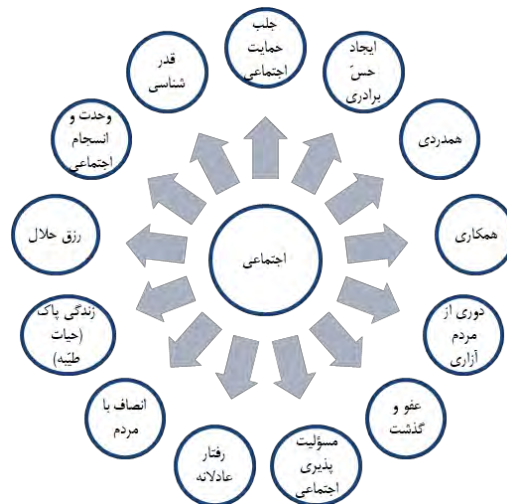
خدادوستی موجب ذکر زبانی، قلبی و قالبی و مایه‌ی آرامش، بهره‌مندی از زندگی سالم و به‌دوراز ترس و اضطراب، سلامت روح و روان انسان، عامل رضایتمندی و سازگاری با تغییر موقعیت‌های متفاوت زندگی، درس‌گیری از الگوهای شایسته، تحوّل در فکر و اندیشه، استحکام روابط درون خانوادگی، انسجام در روابط اجتماعی، ایجاد دوستی‌ها و دشمنی‌ها بر اساس خدادوستی است. معرفت، محبت، ایمان به خدا و عمل صالح،

شکل ۲. آثار خدادوستی در بُعد اعتقادی

شکل ۳. آثار خدادوستی در بُعد زندگی فردی

شکل ۴. آثار خدادوستی در بُعد زندگی اجتماعی

تقدیر و تشکر

مطالعه حاضر برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان: «تأثیر محبت خدا در سبک زندگی از دیدگاه قرآن و روایات»، مصوب ۱۳۹۴/۴/۲۴ مؤسسه آموزش عالی تفسیر و علوم قرآن فاطمه الزهراء خواهران اصفهان است. بدین وسیله از مسئولان و اساتید محترم آن مؤسسه که در انجام این پژوهش همکاری داشته‌اند سپاسگزاری می‌گردد.

محدودیت‌ها: با توجه به نو بودن موضوع تحقیق، منابع موردنیاز اعم از کتاب، پایان نامه و مقاله که به‌طور مستقیم این مسئله را بررسی کرده باشند، در دسترس نبود. لذا به‌جا است سایر محققین محترم، تأثیر خدادوستی بر سبک زندگی را به ابعاد ریزتری تقسیم و تبیین کنند تا جامعه اسلامی نسبت به اهمیت آن آگاهی بیشتری پیدا کند.

References

1. Sharifi AH. Hamisheh Bahar (Ethics and style of Islamic life). Qom: Education Publishing Office. 2011: 254. [Persian].
2. Ebn Moskouieh AM. Tahzib-alakhlagh va tathir aleragh. Isfahan: Mahdavi. 1977: 190. [Persian].
3. Toosi Kh N. Akhlagh Naseri. Tehran: Kharazmi. 1985: 619. [Persian].
4. Naraghi M. Jame alsaadat. Qom: Ghaem Al Ali. 2015:1508. [Persian].
5. Naraghi M A. Meraj Alsaadeh. Isfahan: Naghsh Negin. 2008:799. [Persian].
6. Kaviani M. Islamic lifestyle and measuring it. Qom: Pazhoheshgah. 2013: 16. [Persian].
7. Rezaei Isfahani M A. Principles of Islamic lifestyle. Pazhuheshnameh Sabk Zendegi. 1394;1:47-77. [Persian].
8. Nabavi Z, Salgi M. Jaygah Ssadat dar sabk zendegi Qorani. Quarterly Journal of Quranic Studies, 1398; 10 (37): 285-309. [Persian].
9. Kavani M. Sabke Zendegi Khanevadegi Az didgah Qoran va modirniteh. Biquarterly Journal Of Islamic Education. 2017: 12(24):49-73. [Persian].
10. Sharifi E; Khavaninzadeh MH; Fazelnia M. Jaygah va Asar bavar be khoda dar sabk zendegi khanevadegi az manzareh Qoran va ravayat. Quarterly Journal of Quranic Education Research Letter. 1395: 7(25): 1-25. [Persian].
11. Majlesi MB. Baharolanvar. Beirut: Darolehya Altoras al arabi. V30. 1983. [Persian].
12. Mesbah sharieh. Emam Jafar Sadegh. Beirut: Alami Publishing CO. 1980: 607. [Persian].
13. Barghi AM. Almahasen. Qom: Dar al kotob Aleslamieh. 1952: 644. [Persian].
14. Meibodi AM. Kashfolasar va edalabrar. Tehran: Amirkabir. 1952: 3389. [Persian].
15. Fakhr razi M O. Tafsir Alkabit. Beirut: Darolehya Altoras al arabi. 2000: 198.
16. Tabatabaei MH. Almizan. Qom: Jamaeh Modaresin Hozeh Elmieh. 1995: 411. [Persian].

17. Ragheb Isfahani HM. Vocabulary of Quranic words. Dameshgh: Darolghalam. 1995: 880. [Persian].
18. Sayah A. The Great New Comprehensive dictionary (Al-Manjad Translation with Additions). Tehran: Islam. 1998: 307. [Persian].
19. Jobran M. Arabic-Persian alphabet dictionary. Mashhad: Astan Ghods Razavi. 2004: 998. [Persian].
20. Ghofrani M, Ayatollahzadeh Shirazi M. Idioms dictionary. Tehran: Amirkabir. 2004: 636. [Persian].
21. Tabatabaei MH. Almizan. Qom: Jamaeh Modaresin Hozeh Elmieh. 1995: 411. [Persian].
22. Moein M, Shahidi SJ. Dekhoda Dictionary. Tehran: Rosaneh. 1998: 8596. [Persian].
23. Moein M. Moein Persian dictionary. V1. Tehran: SiGol. 2003: 1275. [Persian].
24. Hasanzadeh Amoli H. The Great New Comprehensive dictionary. Tehran: sepehr. 1995:307. [Persian].
25. Moein M. Moein Persian dictionary. Tehran: SiGol. 2003: 1275. [Persian].
26. Mahyar R. Amid Abjad dictionary. Tehran: Islamic. 1995: 1020. [Persian].
27. Kaviani M. Islamic lifestyle and measuring it. Qom: Pazhoheshgah. 2013: 16. [Persian].
28. Sharifi AH. Iranian Islamic lifestyle. Tehran: Aftab toseeh. 2013; 256. [Persian].
29. Isazadeh I. Top lifestyle, Solutions and Obstacles. Qom: Pazhoheshgah Oloom Va Farhang Islami. 2015: 68. [Persian].
30. M-Rabin D. Health Psychology as an Attitude Towards Islamic Resources. Tehran: The Organization for Researching and Composing University textbooks in the Humanities (SAMT). 2013: 422. [Persian].
31. Taaarssi HH aa jm^{۴۴} Il -Bayan fi-Tafsir al-Qur'an. V8. Tehran: Farahani. 1978: 734-735. [Persian].
32. Makarem Shirazi N. Tafsir Nemooneh. V9. Tehran: Darolketab Islamieh. 1974: 394. [Persian].
33. Tabatabaei MH. Almizan. V5. Qom: Jamaeh Modaresin Hozeh Elmieh. 1995: 411. [Persian].
34. Mesbah sharieh. Emam Jafar Sadegh. Beirut. 1980: 607. [Persian].
35. Mesbah Yazdi MT. Sjadehhayeh Solouk. V2. Tehran: Imam Khomeini Educational and Research Institute Publications. 2011: 1008. [Persian].
36. Ebn Babouyeh MA. Savabolamal va Eghabolamal. Tehran: Armaghan. 2003: 691. [Persian].
37. Ebn Babouyeh MA. Alkhesal. V1. Qom: Nasim Kosar. 2003: 512.
38. Kashefi MR. The ritual of love. Qom: Boustan Ketab Qom. 2014: 1008. [Persian].
39. Deylami HM. Ershadolgholoub. Tehran: Mostafavi. 1970: 78. [Persian].
40. Majlesi MB. Baharolanvar. V10. Beirut: Darolehya Altoras al arabi. 1983: 30. [Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی